

VOGELS IN DE WIJK: DE VLAAMSE GAAI

Door Marijke van Ittersum

Als ik één ding geleerd heb door het schrijven over vogels in de wijk, is het wel dat vogels zulke bijzondere en vaak bijzonder slimme dieren zijn. Het is een goed idee dat er steeds onderzoek gedaan wordt naar hun intelligentie, want zoveel weten we daar nog niet van. Ik stuitte per ongeluk op zo'n onderzoekje, over de Vlaamse gaai. En toen ik er ook nog eentje zag, tijdens een coronarondje in het groen vlak bij het spoor, was de keuze voor de vogel van de maand snel gemaakt: de Vlaamse gaai.

De wetenschappelijke naam van de Vlaamse gaai is *Garrulus glandarius*, te vertalen als 'voortdurend krassende eikelzoeker'. Niet vaak kom je in vogelland een naam tegen die zo accuraat de eigenaar kenschetst. Populaire aanduidingen voor deze prachtig gekleurde vogel is dan ook 'schreeuwekster' en in het Duits 'Eichelhäher' wat 'eikelschreeuwer' betekent. De link tussen de Vlaamse gaai en eiken is dan ook niet over het hoofd te zien. Overigens is het toevoegsel 'Vlaamse' overbodig, omdat de vogel vanaf 1999 officieel als 'gaai' te boek staat. Maar in *Roots* (een gerenommeerd natuurtijdschrift) staat in april 2021 uitgelegd dat mensen alleen gaai te kaal vinden. Het blijft dus Vlaamse gaai.

Ze zijn zo'n 35 cm groot en de vrouwtjes en mannetjes zien er precies hetzelfde uit. Best bijzonder in het dierenrijk. Beigebruin van kleur met een lichte keel en onderkant, een witte stuit en een zwarte staart. Het meest opvallende is echter de zwart-blauwe streepjescode op de vleugels. En wat kunnen ze schreeuwen: hees en vooral hard. Als er gevaar dreigt. De hele omgeving wordt gewaarschuwd. Maar de Vlaamse gaai is ook een uitstekende imitator. Hij kan heel goed andere vogels nadoen, een handige

truc om zelf niet opgegeten te worden. En je kunt – als je een jonge gaai tam maakt – het dier zelfs een paar woordjes leren.

Zeldzaam zijn ze niet. Vroeger kwamen ze alleen in bossen voor, maar met meer groen en vooral meer bomen is de Vlaamse gaai een heel gewone vogel geworden in steden in het westen van ons land. Gaaien zijn standvogels; ze trekken niet, maar blijven en broeden in hun eigen domein. Speciale eisen stelt een ouderpaar niet aan een nest. Tegen de boomstam aan bouwen ze een komvormig nest op een dikke tak. Ze stoppen de gaatjes keurig dicht met modder of mos, zodat hun zes eieren lekker zacht liggen. Dan is het twee tot drie weken broeden gebazen. De jongen zitten een week of drie op het nest en daarna willen ze graag nog zes weken bijgevoerd worden. Maar dan hebben pa en ma er schoon genoeg van: als de kids komen bedelen om voedsel worden ze hardhandig weggejaagd.

Dan nu het minpuntje van de Vlaamse gaaien: ze eten – als ze de kans krijgen – met graagte de eieren en jongen van hun collega-vogels. Maar op het menu staan veel vaker wormen, fruit, zaden, insecten

en vooral: eikels. In de herfst kunnen ze honderden eikels per dag ingraven. Voor later, in barre tijden. En omdat ze ook wel eens een verstopplekje vergeten, komen daar eikenbomen van. Daarom wordt de gaai ook wel de bosbouwer genoemd. Bij dat verstoppen gaat de gaai heel slim te werk. Als hij in de gaten krijgt dat er een andere gaai aan het opletten is, komt hij later terug om de eikels weer op te graven en ergens anders weer onder de grond te stoppen. De lawaaischopper is ook heel stilletjes in de weer als hij zijn schatkamers inricht. En andersom is de gaai die op de loer ligt om straks andersmans ondergrondse verstopplaats te plunderen, ook heel, heel stilletjes.

Arme Vlaamse gaaien. Dit jaar is een van die jaren dat de bomen bijzonder weinig mast produceren. Beukenootjes, kastanjes, het zijn er niet veel. Maar het meest rampzalig is de oogst van eikels. Waar in andere jaren miljoenen eikels naar beneden vallen, is het dit jaar leeg op de vloer van het bos. Daarom moeten we de Vlaamse gaaien maar flink bijvoeren in de komende winter. Vooral met ongepelde pinda's. Daar heeft hij, in tegenstelling tot de meeste andere vogels een prima harde snavel voor.

